

«Затверджую»

Ректор Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
доцент Н.М. Фалько

« 17 »

квітня 2025 р.

ВИТЯГ

із протоколу кафедрального наукового семінару
кафедри освітології та педагогіки мистецтва
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
від 17 квітня 2025 р.

ПРИСУТНІ: Сегеда Н.А., д-р пед.наук, професор, завідувач кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Воровка М.І., д-р пед.наук, професор кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Білецька М.В., канд.пед.наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Бунчук О.В., канд.пед.наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Кожевникова А.В., канд.пед.наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Котова Л.М., канд.пед.наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва, Терещенко С.В., канд.пед.наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва.

Запрошені: Ляпунова В.А., д-р пед.наук, професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Шевченко Ю.М., д-р пед.наук, професор кафедри початкової та спеціальної освіти.

Головуюча засідання: д-р пед.наук, професор, завідувач кафедри освітології та педагогіки мистецтва Сегеда Н.А.

Секретар: концертмейстер кафедри освітології та педагогіки мистецтва Мітева А.М.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

обговорення основних наукових результатів дисертаційної роботи Мазур Світлани Олександрівни «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, для її апробації та оцінки новизни, теоретичного і практичного значення.

СЛУХАЛИ:

Головуючу на кафедральному науковому семінарі, доктора педагогічних наук, професора, завдувача кафедри освітології та педагогіки мистецтва Н.А. Сегеду, яка проінформувала, що для обговорення на засіданні кафедри надана дисертація Мазур Світлани Олександрівни на тему: «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Наталя Анатоліївна надала основні відомості про дисертантку. Зазначила, що дисертаційна робота виконана в 2021–2025 рр. у руслі наукової програми кафедри педагогіки та педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (уточнена на Вченій раді факультету, протокол №6 від 03.09.2024р.).

Дисертація є складником науково-дослідної теми лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України «Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей у процесі пізнавально-практичної діяльності» (державний реєстраційний номер 0112U001228).

Тему дисертаційної роботи затверджено рішенням Вченої ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №6 від 03.12.2021 р.) та уточнено рішенням Вченої ради Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №5 від 30.10.2024 р.) у такому формулюванні: «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій».

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Шевченко Юлія Михайлівна.

Експерти: доктор педагогічних наук, професор Воровка Маргарита Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент Бунчук Оксана Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент Кожевникова Алла Власівна, кандидат педагогічних наук, доцент Котова Ліна Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент Білецька Марина Валентинівна, кандидат педагогічних наук, доцент Терещенко Світлана Веніамінівна.

1. Доповідь здобувача.

Мазур С.О. у своїй доповіді обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, виклала основні результати та положення, що виносяться на захист, охарактеризував їх наукову новизну.

Із врахуванням системного підходу визначено сутність і структуру моральної автономії підлітка, узагальнено цілісний комплекс характеристик

моральних дій, що базуються на автономності особистості; розроблено та експериментально перевірено методику формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій; виявлено виховний потенціал громадських організацій та лідерів позаосвітніх соціальних спільнот щодо формування цінності моральної автономії підлітків; розкрито особливості процесу формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій.

2. Запитання до здобувача.

По завершенню доповіді дисертантці було задано 14 запитань, на які дисертантка дала відповіді. Питання задавали: Воровка Маргарита Іванівна – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та педагогіки мистецтва; Бунчук Оксана Володимирівна – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва; Кожевникова Алла Власівна – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва; Котова Ліна Миколаївна – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва; Білецька Марина Валентинівна – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва; Ляпунова Валентина Анатоліївна – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи; Терещенко Світлана Веніамінівна – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва; Сегеда Наталя Анатоліївна – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та педагогіки мистецтва.

3. Виступи присутніх.

З оцінкою дисертації Мазур Світлани Олександрівни виступили експерти: доктор педагогічних наук, професор **Воровка Маргарита Іванівна**, зазначила, що громадські організації, як середовище неформальної освіти, сприяють розвитку відповідальності, критичного мислення та етичної самосвідомості. Визначення ефективних педагогічних умов дозволяє посилити виховний потенціал таких організацій та сприяти становленню морально автономної особистості. Виходячи з цього, можемо стверджувати, що тема затребувано часом.

У процесі дослідження науковиця здійснила важливий концептуальний внесок, виокремивши й осмисливши ключові поняття, зокрема «громадські організації», «моральна автономія», «моральна ідентичність», «підлітки». Такий підхід свідчить про намагання поглибити змістовне наповнення досліджуваного феномену. Визначення цих понять дозволило сформулювати цілісну теоретичну основу дослідження, окреслити його межі й акценти.

Отримані результати можуть слугувати науковою основою для подальшого удосконалення теоретичних моделей, а також для розробки практико-орієнтованих методичних рекомендацій.

Таким чином, робота сприяє посиленню виховного потенціалу таких спільнот, зокрема у контексті морального розвитку особистості. Робота відкриває нові перспективи для міжгалузевої співпраці між освітніми, соціальними та громадськими структурами з метою створення сприятливого середовища для становлення активного й морального громадянина.

Разом із безперечними досягненнями, у роботі наявні й певні суттєві недоліки, які не знижують її загальної наукової цінності, однак заслуговують на увагу. Наприклад:

- тема дослідження, її понятійний апарат не дають уявлення, діяльність громадських організацій задля формування цінності моральної автономії підлітків в якій країні розглядає здобувачка. На нашу думку варто було б конкретизувати об'єкт дослідження;

- у роботі є посилання на праці науковців держави-окупанта. Пропонуємо переглянути посилання щоб уникнути використання джерел інформації держави-агресора /держави-окупанта, наприклад С.75-76, А.Спіркін.;

- у параграфі 1.3. «Досвід вітчизняних і зарубіжних вчених у формуванні цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях», авторка приділяє недостатньо уваги представленню досвіду вітчизняних науковців.

Ураховуючи актуальність обраної тематики, достатній рівень теоретичного опрацювання, обґрунтованість методологічного підходу, а також практичну значущість отриманих результатів, можна зробити висновок, що дисертаційна робота відповідає встановленим вимогам до наукових досліджень такого рівня. Незважаючи на окремі зауваження, які мають конструктивний характер і не применшують загальної наукової цінності дослідження, робота демонструє достатній рівень наукової зрілості здобувачки, її вміння самостійно аналізувати складні соціальні явища та формулювати обґрунтовані висновки. У зв'язку з цим, вважаємо, що дисертація може бути допущена до публічного захисту.

Кандидат педагогічних наук, доцент **Бунчук Оксана Володимирівна**, зауважила, що обрана дисертанткою проблема дослідження є актуальною в наш час та набуває ще більшого значення для сучасної вищої школи, про що свідчать документи Міністерства освіти і науки України. На основі ґрунтовного аналізу наукової літератури Світланою Олександрівною враховано недостатню теоретичну розробку і практичну потребу у вирішенні визначеної проблеми.

Тема дисертаційного дослідження Мазур С.О. відповідає формулі наукової спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Основні наукові результати дисертації відображають особистий внесок автора в їх досягненні.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, проаналізовано загальний стан проблеми на сучасному етапі розвитку освіти.

Науковий апарат дослідження визначено на належному рівні, об'єкт і предмет дослідження сформульовані згідно з існуючими вимогами. У дисертації визначено мету і завдання дослідження. У вступі відображені також теоретичні і методичні основи дослідження, наукова новизна та практичне значення роботи, подано відомості про апробацію і впровадження отриманих результатів.

У роботі використано комплекс методів дослідження, які є доцільними:

1) теоретичні – аналіз, синтез, систематизація, узагальнення ідей, концепцій, основних підходів, що знаходяться у полі проблеми формування цінності моральної автономії підлітків;

2) емпіричні – бесіда, спостереження, анкетування, інтерв'ю, тестування, констатувальний і формувальний експерименти;

3) методи математичної статистики для виявлення достовірності результатів експериментального дослідження.

Наукова новизна висвітлена в роботі досить ґрунтовно та визначається тим, що:

вперше: із врахуванням системного підходу визначено сутність і структуру моральної автономії підлітка, узагальнено цілісний комплекс характеристик моральних дій, що базуються на автономності особистості; розроблено та апробовано методику формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях; виявлено виховні можливості громадських організацій та лідерів позаосвітніх соціальних спільнот щодо формування цінності моральної автономії підлітків; розкрито особливості процесу формування цінності моральної автономії підлітків у сучасних соціальних умовах;

уточнено: зміст поняття «формування цінності моральної автономії підлітків»;

набудуть подальшого розвитку: зміст, форми й методи формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях, педагогічні теорії творчості.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, можливості застосування наукових положень і висновків дисертаційного дослідження у практичній діяльності громадських організацій, реалізації методики формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях, упровадженні інноваційних форм, методів у виховну практику позаосвітніх соціальних спільнот.

Результати дослідження можуть бути використані для розробки програм формування громадянського суспільства у нашій країні, що потребує морального індивіда, зорієнтованого на демократичні цінності. Запропонована авторська методика є спробою реалізації у роботах громадських організацій дозвіллевих заходів, може бути використана задля збагачення освітнього процесу для розвитку громадянської компетентності підлітків. Напрацювання, що будуть отримані в процесі дослідження, можуть бути використані для освітніх програм галузі знань «Середня освіта» у закладах вищої освіти.

Отримані результати поглиблюють існуючі уявлення про моральну автономію особистості підлітка.

Загальні висновки дисертації є такими, що відображають основні положення дисертаційного дослідження.

Експертиза роботи (у т.ч. щодо відповідності спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки) та перевірка відповідності її оформлення чинним стандартам дає підстави для наступних зауважень та *побажань*:

1. В дисертації подекуди зустрічаються граматичні, стилістичні, технічні та пунктуаційні помилки, тавтологія.

2. Замало посилань на праці українських педагогів та вітчизняні наукові джерела з теми дослідження.

3. Рекомендуємо унормувати науковий апарат дослідження, щоб мета корелювала з об'єктом, предметом та завданнями дослідження.

4. Рекомендуємо переглянути наукові джерела. Необхідно вилучити джерела країни-окупанта.

5. В п.1.3. незрозумілою є спеціальність авторів, на яких автор спирається.

6. В процесі аналізу наукової літератури, тих чи інших педагогічних явищ, феноменів, авторці потрібно частіше висловлювати свою власну думку, позицію на інколи протилежні погляди науковців.

7. В дослідженні незрозумілим є вживання термінів «дитячі громадські організації», «підліткові громадські організації», так як в темі дослідження мова йде про «громадські організації». Тому треба звернути увагу та унормувати.

8. На с. 147 незрозумілим є на базі якого закладу освіти проводиться експеримент. Треба уточнити.

9. В сучасній науковій термінології доцільно вживати термін «освітній процес», а не «навчально-виховний», заклади загальної середньої освіти а не загальноосвітні навчальні заклади тощо.

10. Рекомендуємо автору в першому розділі конкретизувати, що в дослідженні розглядається саме «старший підлітковий вік», бо згадки про це зустрічаються лише на початку другого розділу.

11. На нашу думку, доцільно у першому розділі подати чітко схарактеризовані вікові рамки підліткового віку, про який йдеться мова в дослідженні.

Проте, ці зауваження мають рекомендаційний характер, не зменшують ваги дослідження і на загальну позитивну оцінку дослідження Мазур Світлани Олександрівни, в цілому не впливають. Дисертація Мазур С.О. представляє собою оригінальне, самостійне наукове дослідження, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення і безсумнівну цінність для розробки й вирішення педагогічних проблем.

При врахуванні зазначених зауважень та побажань дисертаційне дослідження Мазур Світлани Олександрівни на тему «Формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії може бути рекомендоване до розгляду у спеціалізованій Вченій раді за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Кандидат педагогічних наук, доцент **Кожевникова Алла Власівна** : тема, обрана Мазур С.О. для дисертаційного дослідження, відзначається безперечною актуальністю з кількох причин. По-перше, сучасне суспільство стикається з викликами моральної кризи, що зумовлює необхідність формування у підлітків високого рівня моральної свідомості та здатності до автономного прийняття етичних рішень. У цьому контексті важливу роль відіграють громадські організації, які виступають ефективним середовищем для розвитку цінності моральної автономії молоді.

По-друге, зазначене дослідження Світлани Олександрівни Мазур на тему «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій» є актуальним, актуального наукового завдання, яке полягає в розробці методики формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій, конкретизації концептуальних підходів до формування цінності моральної автономії підлітків, розробці критеріальної бази дослідження (критерії, показники та рівні сформованості цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях). З огляду на сучасні тенденції освітньої політики, що передбачають посилення ролі неформальної освіти у виховному процесі, результати даного дослідження можуть бути корисними для педагогів, вихователів, лідерів молодіжних організацій та науковців, які займаються проблемами морального розвитку підлітків.

Достовірність та наукова новизна. Дисертаційне дослідження містить теоретичні та практичні результати, які мають наукову новизну та розширюють знання в галузі освітніх і педагогічних наук. Основні елементи новизни дослідження: вперше визначено сутність і структуру моральної автономії підлітка, узагальнено цілісний комплекс характеристик моральних дій, що базуються на автономності особистості; розроблено та експериментально перевірено методику формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій; виявлено виховний потенціал громадських організацій та лідерів позаосвітніх соціальних спільнот щодо формування

цінності моральної автономії підлітків; розкрито особливості процесу формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій. Зазначене дослідження відзначається високим рівнем наукової достовірності, що забезпечується комплексним підходом до дослідження, застосуванням сучасних методів аналізу та експериментальної перевірки основних положень.

Теоретичне значення. Дисертаційна робота Світлани Олексіївни Мазур на тему «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій» має вагоме теоретичне значення, що проявляється у наступних аспектах: розширенні наукового розуміння цінності моральної автономії підлітків; обґрунтуванні проблеми формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій, виявити концептуальні підходи до проблеми та уточнити зміст поняття «цінність моральної автономії підлітка»; вперше виявлено виховний потенціал громадських організацій та лідерів позаосвітніх соціальних спільнот щодо формування цінності моральної автономії підлітків; розкрито особливості процесу формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій; узагальнено зарубіжний і вітчизняний досвід щодо використання громадських організацій як виховного середовища для формування моральних якостей підлітків.

Теоретичні положення роботи можуть слугувати основою для подальших досліджень у галузі педагогіки, морального виховання, громадянської освіти та соціалізації підлітків.

Практичне значення дисертаційного дослідження Мазур С.О. має значний практичний потенціал, який може бути реалізований у різних сферах освіти, громадських організаціях, молодіжних центрах, в діяльності волонтерських рухів, для створення програм морального розвитку підлітків з урахуванням їхніх вікових та соціальних особливостей.

Деякі зауваження та побажання:

1. Зміст у підрозділі 1.1. Формування цінності моральної автономії підлітків в громадських організацій як наукова проблема має описовий характер, і аналізується на філософському, психологічному та соціологічному підґрунті; самостійні висновки й оцінки фрагментарні.

2. Більш ґрунтовно, на наш погляд, слід висвітлити можливості особистісно-орієнтованої освіти у формування цінності моральної автономії підлітків в громадських організаціях.

3. У висновках до другого розділу та загальних висновках автор акцентує увагу на концептуальних засадах процесу формування цінності моральної автономії підлітків в громадських організаціях. Так, дійсно, певні аспекти в дисертації є, але вони розпорошені й цілісно не сприймаються.

4. На нашу думку, більш глибоко слід було б охарактеризувати та представити методику формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях.

У той же час зроблені зауваження не знижують цінності проведеного дослідження, що спрямоване на вирішення проблеми формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій.

Кандидат педагогічних наук, доцент **Котова Ліна Миколаївна**, зазначила, що дисертація Мазур С. О. присвячена важливій для сучасної педагогіки проблемі – формуванню моральної автономії в підлітковому віці. Авторка аргументовано доводить, що саме в цьому віковому періоді відбувається активне ціннісне самовизначення особистості, і що громадські організації можуть стати значущим середовищем для розвитку моральної ідентичності. Такий дослідницький фокус є актуальним і перспективним як з теоретичної, так і з прикладної точки зору.

Наукова новизна дисертації полягає у:

- створенні авторської SGE-моделі, що виступає концептуальною основою формування моральної автономії у підлітків і враховує її соціальний, громадянський та етичний виміри;
- упровадженні в науковий обіг критеріальної бази для визначення рівнів сформованості ціннісної моральної автономії;
- проведенні експериментального дослідження ефективності запропонованої методики в реальних умовах діяльності громадської організації.

Теоретичне значення дослідження:

- уточнення змісту поняття "цінність моральної автономії підлітків" як інтегративної особистісної характеристики;
- обґрунтування педагогічних принципів, які визначають ефективність формування автономії в неформальному виховному середовищі (зокрема, через самовираження, саморегуляцію, інтеріоризацію цінностей);
- висвітлення ролі рефлексії та емоційної регуляції як провідних механізмів становлення моральної автономії в умовах соціальної взаємодії та громадської активності підлітків;
- виявлення динаміки формування моральної автономії в підлітковому віці.

Практичне значення дослідження. Результати дослідження пропонують конкретні рекомендації для підвищення ефективності роботи громадських організацій з підлітками. Розроблена методика може бути безпосередньо застосована у виховній роботі цих організацій для цілеспрямованого формування моральної автономії молоді. Матеріали дослідження можуть бути використані при розробці та модернізації навчальних програм і курсів у закладах вищої

освіти, особливо для спеціальностей, пов'язаних з педагогікою, соціальною роботою, психологією.

Разом з тим, у роботі наявні недоліки, які варто зазначити:

1. Попри наявність авторського трактування поняття «моральна автономія», не завжди чітко простежується відмінність запропонованого підходу від уже наявних наукових інтерпретацій. Більш виразне порівняння з усталеними дефініціями допомогло б повніше окреслити внесок у педагогічну термінологію.

2. У розділі, що стосується експериментальної частини, подано обмежені дані про соціально-демографічний склад учасників. Відсутність відомостей про статть, соціально-економічний контекст, тип освітнього середовища ускладнює оцінку репрезентативності вибірки та потенціал для узагальнення результатів.

3. Проведення експерименту в межах авторської громадської організації "САМ" дозволило створити оптимальні умови для впровадження методики. Водночас у роботі бракує типології інших форм громадських об'єднань, що дещо звужує можливість екстраполяції отриманих результатів на більш різноманітні молодіжні спільноти (наприклад, волонтерські, релігійні чи патріотичні організації).

Ці зауваження мають уточнювальний характер і можуть слугувати орієнтиром для подальших досліджень. Вони не впливають на цілісність, наукову значущість і практичну цінність дисертаційної роботи.

У цілому, дисертація Мазур Світлани Олександрівни є самостійним, завершеним дослідженням, що має наукову новизну, вагоме теоретичне обґрунтування та виразну практичну спрямованість. Робота відповідає всім вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

Кандидат педагогічних наук, доцент **Білецька Марина Валентинівна**: актуальність обраної здобувачкою теми дослідження зумовлена нагальною суспільною потребою визначення педагогічних умов формування цінності моральної автономії підлітків та вивчення освітніх практик у громадських організаціях. Як відомо, завдання представників громадських організацій у демократичному суспільстві – це надання підліткам можливості конструювання перспектив у професійному і особистісному житті, визначення системи цінностей, серед яких цінність моральної автономії посідає одне з визначальних місць. Обрана дисертанткою проблема додатково актуалізується тим, що у педагогічній науці до останнього часу не існує досліджень, що стосуються формування моральної автономії особистості у різних вікових періодах. Авторкою виокремлено ряд передумов, які впливають на процес формування цінності моральної автономії підлітків, серед них – розвиток мислення, формування навичок аргументації, здатності сприймати, застосовувати і оцінювати відповідні моральні норми, систему моральних вчинків; розвиток

емоційності, відчуття задоволення від вільного морального діяння; накопичення досвіду морального діяння у соціальному середовищі; вміння оцінювати моральні норми середовища, його вплив на моральну автономію особистості. Актуальність проблеми підтверджується і виявленими суперечностями. У такому ракурсі розробка методики формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій є дійсно своєчасним явищем для виховної практики позаосвітніх соціальних спільнот та для подальшого розвитку педагогічної теорії творчості.

Достовірність та наукова новизна. Достовірність отриманих дисертанткою результатів забезпечується використанням, на різних етапах науково-дослідної роботи, методів: теоретичні – аналіз, синтез, систематизація, узагальнення ідей, концепцій, основних підходів, що знаходяться у полі проблеми формування цінності моральної автономії підлітків; емпіричні – бесіда, спостереження, анкетування, інтерв'ю, тестування, констатувальний і формувальний експерименти. Заплановано у рамках дослідження використання різних діагностичних методик, а саме: тест особистісної автономії (М. Нум), тест автономії у визначенні взаємостосунків із батьками (Л. Стейнберг, С. Сілверберг), тест «Ціннісні орієнтації» (М.Рокич), авторська анкета для вивчення потреб особистості підліткового віку, авторська анкета для визначення здатності до прийняття стратегічних рішень тощо; методи математичної статистики для виявлення достовірності результатів експериментального дослідження.

Також позитивного схвалення заслуговує опрацювання джерельної бази (295 найменувань, із них 268 – іноземними мовами), що обґрунтовує належний рівень опрацювання стану обраної проблеми. Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію та обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях (3 - міжнародних конференцій, 1 - всеукраїнських). Результати дослідження оприлюднені у 8 одноосібних публікаціях автора та 1 у співавторстві, зокрема: 5 статей у фахових наукових виданнях України та інших держав (з яких – 4 в наукових виданнях України, 1 – у науковому періодичному закордонному виданні); 1 – розділ в колективній монографії, 3 – апробаційного характеру.

У дослідженні дисертанткою теоретично обґрунтовано проблему формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях, виявлено концептуальні підходи до проблеми та уточнено зміст поняття «моральна автономія підлітків», виявлено виховний потенціал громадських організацій, лідерів позаосвітніх соціальних спільнот у процесі формування цінності моральної автономії підлітків, визначено критерії, показники та рівні сформованості цінності моральної автономії підлітків в умовах діяльності громадських організацій, розроблено та експериментально перевірено методику формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях.

Очікувана наукова новизна. У дисертаційній роботі здобувачкою передбачається досягнення таких наукових результатів, *уперше:* із врахуванням системного підходу визначено сутність і структуру моральної автономії підлітка, узагальнено цілісний комплекс характеристик моральних дій, що базуються на автономності особистості; розроблено та експериментально перевірено методику формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій; виявлено виховний потенціал громадських організацій та лідерів позаосвітніх соціальних спільнот щодо формування цінності моральної автономії підлітків; розкрито особливості процесу формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій; *розширено та доповнено* уявлення про формування цінності моральної автономії у підлітковому віці як сензитивному періоді морального становлення особистості, про доцільність цілеспрямованого педагогічного впливу на розвиток моральної автономії у контексті діяльності громадських організацій, про роль педагогів, наставників, лідерів молодіжних об'єднань та соціального середовища у створенні умов для засвоєння моральних цінностей, прийняття етичних рішень та розвитку особистісної відповідальності підлітків; *набуло подальшого розвитку:* зміст, форми й методи формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях, педагогічній теорії творчості.

Практичне значення. Здобутком дисертантки, який має практичну перспективу, є розроблена та апробована методика формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій; виявлені виховні можливості громадських організацій та лідерів позаосвітніх соціальних спільнот щодо формування цінності моральної автономії підлітків; розкриті особливості процесу формування цінності моральної автономії підлітків у сучасних соціальних умовах. Ці результати уможливлують застосування наукових положень і висновків дисертаційного дослідження у практичній діяльності громадських організацій, реалізації методики формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій, упровадженні інноваційних форм, методів у виховну практику позаосвітніх соціальних спільнот, розроблені програми формування громадянського суспільства в Україні.

Разом з тим *загалом позитивно оцінюючи дисертацію* хочу висловити деякі зауваження та дискусійні питання. У науковій новизні дисертантка зазначає що «розроблено та експериментально перевірено методику формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій», проте за мету дослідження ставиться «визначення й обґрунтування методики формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях з урахуванням їхнього виховного потенціалу», предмет дослідження – «парадигма, підходи, прийоми та середовище формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях», хоча відповідно до зазначеної у

науковій новизні – вперше розробленої і експериментально перевіреної авторкою методики формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій це має бути все ж таки зміст, форми і методи формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях, також немає і в завданнях позиції щодо розроблення і перевірки методики формування цінності моральної автономії підлітків, у 4 завданні зазначено – «розробити та експериментально перевірити механізм формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій». Отже, в дефініціях категоріального апарату ніде не зазначено щодо розробки і перевірки означеної методики, а у науковій новизні стверджуєте що це відбулось.

Кандидат педагогічних наук, доцент **Терещенко Світлана Веніамінівна**. *Ступінь актуальності обраної теми.* Тема дисертаційного дослідження є актуальною і на часі, адже зважаючи на мінливість світу, глобалізаційні виклики і світові процеси, в тому числі політичну ситуацію в Україні, спричинену війною з країною-агресором, неабиякого значення набуває звернення педагогічної спільноти і громадськості на особистість учнів підліткового віку, які потребують уваги та нового погляду на проблему формування особистісних моральних цінностей, серед яких С.Мазур виокремлює цінність моральної автономії.

В дисертаційному дослідженні простежується думка про те, що через залучення підлітків до громадських об'єднань, активність їх серед успішних однолітків сприятиме формуванню цінності моральної автономії, яка має важливий вплив на успішний перебіг підліткового дорослішання. Цінність моральної автономії комплексно впливає на особистість підлітка, дає йому можливість самостійно обирати життєвий шлях, нести відповідальність за свої рішення, а також з можливістю самоменеджменту, саморегуляції та оволодіння навичками, необхідними для досягнення інтелектуальної та моральної свободи.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз тексту дисертації, автореферату та змісту публікацій С. Мазур дають підстави для висновку про спробу науково обґрунтувати і описати реальність підліткового дорослішання через залучення їх до громадських об'єднань і мотивацію до самовираження через цінність моральної автономії. В дисертації є педагогічний експеримент. Документація до презентації результатів дослідження укомплектована згідно вимог та Положення.

Однак, є важливі моменти, на які дисертантці важливо звернути увагу, адже на експертну думку, текст дисертації потребує уточнення та певної систематизації:

– викликає питання щодо написаної С.Мазур думки про те, що цінність моральної автономії підлітків треба починати формувати в підлітковому віці. З тексту дисертації стає зрозумілим, що проводився педагогічний експеримент

саме з старшими підлітками (14-15 років). Тобто це вже достатньо дорослі діти, які вже мають певні сформовані цінності і моральні якості. Однак дисертантка наполегливо висказує думку, що починати формувати цінність моральної автономії необхідно саме в підлітковому віці? Чому? Хіба раніше, ніж 14-15 років це зробити неможливо? На думку експерта, цінності закладаються в особистість з народження і поступово через родинне виховання і педагогічний вплив набувають чітких форм з часом;

– рекомендовано вичитати текст дисертації на предмет застосування різної термінології (формування, виховання, підлітки, діти, молодь), які вживаються дисертанткою в рівному значенні. Бажано використовувати термінологію, задекларовану в темі дослідження.

З характеристикою здобувачки виступила науковий керівник **Шевченко Юлія Михайлівна**, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, яка звернула увагу на актуальність теми дисертації, ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про високий ступінь обґрунтованості отриманих результатів. Теоретична база дослідження ґрунтується на аналізі широкого кола наукових праць провідних фахівців у галузі педагогіки (331 найменувань (29 стор.). Використані методи дослідження є адекватними поставленим завданням, а отримані дані є статистично достовірними.

Результати дослідження мають високу практичну значущість, оскільки пропонують конкретні рекомендації щодо формування моральної автономії підлітків у громадських організаціях

В обговоренні взяли участь:

Білецька Марина Валентинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва. Актуальність обраної теми не викликає сумніву, дисертантка актуалізує питання формування моральної автономії особистості у різних вікових періодах, зокрема підліткового у контексті діяльності громадських організацій.

Авторкою виокремлено ряд передумов, які впливають на процес формування цінності моральної автономії підлітків, серед них – розвиток мислення, формування навичок аргументації, здатності сприймати, застосовувати і оцінювати відповідні моральні норми, систему моральних вчинків тощо.

Окремо хочу зазначити, що здобутком дисертантки, який має практичну перспективу є розроблення методики формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях. Запропонована методика може стати основою для впровадження інноваційних форм і методів виховної роботи у

середовищах поза формальною освітою, а саме у волонтерських молодіжних об'єднаннях, клубах за інтересами та інших.

Вважаю що презентоване дисертаційне дослідження після усунення висловлених зауважень може бути допущена до захисту.

Терещенко Світлана Веніамінівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва, зауважила, що експертиза дисертації була надзвичайно цікавим процесом. Обраний для дослідження феномен в розрізі сучасних подій і викликів є надзвичайно актуальним. Зазначила, що в своїй дисертації також досліджувала учнів підліткового віку.

Зауважила, що експертиза наукової роботи є гарною можливістю подивитися на свої міркування очима інших науковців. Зауваження та побажання до дисертаційної роботи були виконані дисертанткою, я бачу спробу систематизувати матеріал, візуалізувати його в схеми і таблиці.

«Хочеться побажати Вам педантично підійти до вчитки тексту дисертації, передивитися ще раз свою дисертаційну роботу на предмет термінології, доречності її застосування згідно контексту, в Вашій роботі часто зустрічається в рівному значенні наприклад формування і виховання, підлітки і діти, молодь тощо. Я вважаю, що це все-таки етимологічно різні терміни і бажано їх застосовувати не в рівнозначних сутностях, а мати за зразок термінологію теми Вашого дослідження. Бажаю Вам успіхів у подальших етапах презентації результатів Вашого дослідження».

Кожевникова Алла Власівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва. Дисертаційне дослідження С.О. Мазур присвячене актуальній проблемі формування моральної автономії підлітків у позаосвітньому середовищі, зокрема в умовах громадських організацій. Актуальність теми зумовлена необхідністю виховання самостійних, відповідальних громадян, здатних приймати етичні рішення в умовах сучасного демократичного суспільства.

Дисертанткою здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз наукових підходів до поняття «цінність моральної автономії підлітка як інтегральну особистісну характеристику, яка виявляється у внутрішній готовності та здатності діяти на основі особистісних моральних упевнень, усвідомлювати та приймати етичну відповідальність за свої поступки, орієнтуватися загальнолюдські цінності у взаємодії з соціальним середовищем, в умовах зростаючої самостійності та самовизначення, що є ключовим фактором формування особистості. Визначено специфіку впливу громадських організацій як середовища, що сприяє розвитку цінності моральної автономії підлітків, формуванню в них здатності до морального вибору, етичного мислення, відповідального прийняття рішень.

Практична значущість дослідження полягає у розробці й апробації методики формування цінності моральної автономії, що має потенціал до широкого застосування в діяльності громадських організацій, а також у системі неформальної освіти. Експериментальні результати підтверджують ефективність запропонованої методики, що свідчить про досягнення мети дисертаційного дослідження.

Особливо варто відзначити комплексний підхід до проблеми: поєднання теоретичного аналізу, емпіричного дослідження та розробки практичних рекомендацій, що є свідченням високого рівня наукової культури здобувачки. Робота відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії та становить вагомий внесок у розвиток педагогічної науки, зокрема у сфері виховання моральних цінностей та громадянської зрілості підлітків.

Дисертація Мазур Світлани Олександрівни є завершеним самостійним науковим дослідженням, що має теоретичну новизну, практичну цінність і відповідає вимогам, визначеним для наукових кваліфікаційних праць. Авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Сегеда Наталя Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітології та педагогіки мистецтва зазначила, що «ми з вами вже звертали увагу на поняття моральної автономії, підкреслюючи її важливість як цінності. Розмірковуючи над цим феноменом, варто зазначити: мораль – це система норм, які потребують виховання.

Дослідниця у своїй дисертації фактично захищає тему, яка за «старим» шифром могла б відноситись до теорії виховання або методики виховання. У цьому контексті автономія постає як особлива потреба, що має глибоке психологічне підґрунтя.

У психології автономія – це термін, що відображає внутрішню потребу особистості, на відміну від самостійності, яку зазвичай трактують як рису характеру. Отже, суть феномена полягає в тому, наскільки особистість відчуває потребу дотримуватись моральних норм.

Виникає низка важливих запитань: що саме є моральними нормами? наскільки важливою для людини є потреба їх дотримання? На мою думку, це надзвичайно перспективна дослідницька площина. І саме у виокремленні поняття моральної автономії, як наукової категорії, вбачаю значущу наукову новизну й актуальність цієї дисертаційної роботи».

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Мазур Світлани Олександрівни
«ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТІ МОРАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ ПІДЛІТКІВ В
УМОВАХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки**

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення підлітки відчують розгубленість, коли у них не має розвиненої системи цінностей. У демократичному суспільстві молодь має звертатися до демократичних цінностей, де моральна автономія займає ключову роль. Така цінність може розвиватися не у кожної молодої людини, адже не кожний підліток повноцінно є включеним у соціальний контекст. Можемо зазначити, що всі демократичні цінності і одна із них – цінність моральної автономії особистості, можуть існувати і проявлятися виключно в житті громадського суспільства, із його різноманітними як формальними, так і неформальними інституціями.

Новизна теми дослідження полягає в тому, що не зважаючи на закріплене у законодавстві автономії як «права суб'єкта освітньої діяльності на самоврядування, яке полягає в його самостійності, незалежності та відповідальності у прийнятті рішень щодо академічних (освітніх), організаційних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності, що провадиться в порядку та межах, визначених законом» (Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII), законодавче закріплення термінологічного поняття «автономність і відповідальність» як «здатність самостійно виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми та відповідати за результати своєї діяльності» (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 № 1341), проблематика створення педагогічних умов формування цінності моральної автономії особистості із урахуванням світового та українського досвіду є малодослідженою.

Формування моральної автономії необхідно починати у підлітковому віці, адже у цьому віці проходить інтенсивне формування особистості, розвивається система її персональних цінностей. У цьому підлітковому періоді особистість знаходиться на порозі прийняття стратегічних рішень, які в цілому визначають долю людини у майбутньому. Із іншого боку, особистість у даному віковому періоді відчуває залежність по різних напрямках – залежність від батьків або осіб, що їх заміщують, залежність від соціального оточення, залежність від тих норм, які регламентують її поведінку тощо. Але, не зважаючи на ці залежності та вікові кризи, підліток має визначити напрям для зведення програми

майбутнього життя. Завдання представників громадських організацій у демократичному суспільстві – розкрити для підлітка можливості конструювання перспектив у професійному і особистісному житті, показати палітру цінностей,

Порушена проблема актуалізується такими *суперечностями*:

- між суспільною потребою у вихованні морально автономної, відповідальної особистості та недостатньою увагою до цього процесу у діяльності громадських організацій;

- між потенціалом громадських організацій як середовища неформального виховання моральних цінностей та відсутністю цілеспрямованої педагогічної стратегії формування моральної автономії підлітків;

- між необхідністю розвитку в підлітків здатності до самостійного морального вибору, саморефлексії, етичної відповідальності та недостатньою розробленістю педагогічних умов і технологій, що забезпечують формування таких якостей у громадському середовищі;

- між прагненням підлітків до самореалізації, автономного визначення життєвих цінностей і обмеженим залученням громадських організацій до підтримки цього процесу в моральному вимірі;

- між необхідністю наукового осмислення педагогічного потенціалу громадських об'єднань у розвитку моральної автономії та фрагментарністю науково-методичного супроводу цього напрямку діяльності.

Актуальність проблеми, необхідність її теоретичного розроблення зумовили вибір теми дослідження: «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій». Дисертаційна робота виконана в 2021–2025 рр. у руслі наукової програми кафедри педагогіки та педагогічної майстерності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (уточнена на Вченій раді факультету, протокол №6 від 03.09.2024 р.).

Дисертація є складником науково-дослідної теми лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України «Формування у вихованців позашкільних навчальних закладів базових компетентностей у процесі пізнавально-практичної діяльності» (державний реєстраційний номер 0112U001228).

Достовірність та наукова новизна. Дисертаційне дослідження спрямоване на вирішення актуального наукового завдання, яке полягає в розробці методики формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій, конкретизації концептуальних підходів до формування цінності моральної автономії підлітків, розробці критеріальної бази дослідження (критерії, показники та рівні сформованості цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях).

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що:

уперше: із врахуванням системного підходу визначено сутність і структуру моральної автономії підлітка, узагальнено цілісний комплекс характеристик моральних дій, що базуються на автономності особистості; розроблено та експериментально перевірено методику формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій; виявлено виховний потенціал громадських організацій та лідерів позаосвітніх соціальних спільнот щодо формування цінності моральної автономії підлітків; розкрито особливості процесу формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій;

розширено та доповнено уявлення про формування цінності моральної автономії у підлітковому віці як сенситивному періоді морального становлення особистості, про доцільність цілеспрямованого педагогічного впливу на розвиток моральної автономії у контексті діяльності громадських організацій, про роль педагогів, наставників, лідерів молодіжних об'єднань та соціального середовища у створенні умов для засвоєння моральних цінностей, прийняття етичних рішень та розвитку особистісної відповідальності підлітків;

набуло подальшого розвитку: зміст, форми й методи формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях, педагогічні теорії творчості.

Практичне значення очікуваних наукових результатів полягає в можливості застосування наукових положень і висновків дисертаційного дослідження у практичній діяльності громадських організацій, реалізації методики формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях, упровадженні інноваційних форм, методів у виховну практику позаосвітніх соціальних спільнот.

Результати дослідження можуть бути використані для розробки програм формування громадянського суспільства у нашій країні, що потребує морального індивіда, зорієнтованого на демократичні цінності.

Запропонована автором методика спрямована на реалізацію у роботах громадських організацій дозвіллевих заходів, може бути використана задля збагачення освітнього процесу для розвитку громадянської компетентності підлітків. Напрацювання, що будуть отримані в процесі дослідження, можуть бути використані для освітніх програм галузі знань «Середня освіта» у закладах вищої освіти.

Отримані результати поглиблюють існуючі уявлення про моральну автономію особистості підлітка.

Публікації. Основні матеріали дисертаційної роботи опубліковані у 8 одноосібних публікаціях автора та 1 у співавторстві, зокрема: 5 статей у фахових наукових виданнях України та інших держав (з яких – 4 в наукових виданнях

України, 1 – у науковому періодичному закордонному виданні); 1 – розділ в колективній монографії, 3 – апробаційного характеру.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, викладені в роботі, одержані автором самостійно. Ідеї та думки, що належать співавтору статті, у роботі не використовувались. У статті «Формування цінності моральної автономії підлітків як передумова подальшого розвитку гнучких умінь (soft skills)», підготовленій у співавторстві з С. Шевченко (Мазур & Шевченко, 2024), здобувачеві належить аналіз теоретичних аспектів формування цінності моральної автономії підлітків як передумови подальшого розвитку гнучких умінь.

Дисертація не містить текстових запозичень без належного посилання на джерело та відповідає принципам академічної доброчесності.

Список публікацій здобувача в яких опубліковані основні наукові результати дисертації Колективні монографії

1. Mazur, Svitlana (2023). Philosophical framework for diagnostic value of moral autonomy of adolescents. *Quality of Life in Global and Local Contexts: Values, Innovation, and Multidisciplinary Dimensions*. **Monograph**. Scientific editors: Nestorenko T., Pokusa T. Opole: The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2023. P.599-610.

Публікації у наукових фахових виданнях України

2. Мазур, С.О. (2021). Формування цінності моральної автономії підлітків як науково-педагогічна проблема. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету Серія: Педагогіка. 2(27). 161-166.

3. Мазур, С.О. (2023). Моральна автономія підлітків у соціальному контексті. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова. Випуск 91. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 160-165.

4. Мазур, С.О. (2023). Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету Серія: Педагогіка. 2 (31). 178-182.

5. Мазур, С.О. (2025). Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій: особливості та характеристика експериментального дослідження. Актуальні питання гуманітарних наук: [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», Вип. 83. Том. 2. 331-337. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/83-2-49>

Список публікацій які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Мазур, С.О. (2023). Автономія та моральність особистості як психолого-педагогічна проблема. *Науковий простір студента: пошуки і знахідки*. Матеріали X Всеукраїнської науково-практичної студентської Інтернет-конференції (31 березня 2023 року). м.Київ. 368-372;

7. Мазур, С.О. (2023). Системний підхід у формуванні автономії особистості та моральної автономії у підлітків в школі та у позашкільній громадській діяльності. *Культура, освіта та суспільство: виклики часу та стратегії розвитку в нових реаліях*. Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (28 квітня 2023 року). Аліканте (Іспанія) – Одеса – Запоріжжя. 8-12;

8. Мазур, С.О., Шевченко, С.О. (2024). Формування цінності моральної автономії підлітків як передумова подальшого розвитку гнучких умінь (soft skills). *Розвиток гнучких умінь (soft skills) у процесі освітньої діяльності: теорія і практика*. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Розвиток гнучких умінь (soft skills) у процесі освітньої діяльності: теорія і практика» (22 лютого 2024 року). Глухів. 218-220.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження було оприлюднено на наукових та науково-практичних конференціях і семінарах різного рівня:

– міжнародних: «Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти»; (м.Львів, 18-19 лютого 2023 р.), «Science and Education» (Велика Британія, м. Ліверпуль, 27-28 лютого 2023 р.), «Духовність як умова збереження людства» (м.Київ, 8 червня 2023 р.), з міжнародною участю «Культура, освіта та суспільство: виклики часу та стратегії розвитку в нових реаліях»: (Аліканте (Іспанія) – Одеса – Запоріжжя, 28 квітня 2023 року),

– всеукраїнських: «Науковий простір студента: пошуки і знахідки» (м.Київ, 31 березня 2023 року).

Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація виконана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі. Рукопис дисертації чітко структурований, матеріали дисертації оформлено відповідно до вимог до текстів наукового характеру.

Відповідність змісту дисертації спеціальності з тієї галузі знань, з якої вона подається до захисту.

Дисертація Мазур Світлани Олександрівни «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової

установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та галузі знань А Освіта, спеціальності А1 Освітні науки.

Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Мазур Світлани Олександрівни є новим науковим досягненням, яке виконане самостійно. Власний внесок автора у наукових публікаціях чітко визначений та дозволяє оцінити роль здобувача у загальному науковому результаті. При виконанні роботи не порушені авторські права та правила біоетики.

З урахуванням викладеного, кафедра освітології та педагогіки мистецтва Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького рекомендує дисертаційне дослідження Мазур Світлани Олександрівни на тему «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Результати голосування щодо затвердження Висновку та рекомендації до захисту дисертації:

«за» - 7, «проти» - 0, «утримались» - 0.

УХВАЛИЛИ:

1. За результатами голосування рекомендувати дисертаційну роботу Мазур Світлани Олександрівни на тему «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

2. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Мазур Світлани Олександрівни «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Головуюча на кафедральному науковому семінару
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри освітології та педагогіки мистецтва
Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Н.А. Сегеда